

Nogle Slagelse-testimonier

Af Børge Riis Larsen

Indledning¹

Når studenterne forlader gymnasiet, sendes de videre i uddannelsessystemet med et eksamensbevis, der indeholder karakterer, dvs. et talmæssige udtryk for deres standpunkt i fagene. Det er jævnlige på tale, at karaktererne skulle ledsages af en udtalelse, som – for at bruge en nutidig formulering – også fortalte noget om deres andre kompetencer. Karakterer gives meget forskelligt og fortæller ikke noget om motivation, interesse og vedholdenhed. Herudover kunne gymnasie-eleverne måske stimuleres til at spekulere i at få et så højt gennemsnit som muligt ved at vælge en studieretning, hvor de mener, at de lettest kan opnå høje karakterer i stedet for at vælge centrale fag på A- eller B-niveau, fordi det vil være en risiko rent karaktermæssigt. De senere år har flere videregående undervisningsinstitutioner afholdt samtaler med potentielle studerende og har derigennem kunnet danne sig et indtryk af kandidaternes motivation og interesse for det pågældende studium. Eksempelvis har man på lægestudiet på Syddansk Universitet i adskillige år sendt ansøgere i kvote 2 gennem test og optagelsessamtaler netop for at kunne vælge de bedst egnede til uddannelsen. Selvom kvote 2-ansøgerne i gennemsnit generelt har et lidt lavere karaktergennemsnit fra gymnasiet end deres medstuderende i kvote 1, der er blevet optaget på baggrund af deres karaktergennemsnit, har det vist sig, at kvote 2-studerende har klaret sig lidt bedre gennem uddannelsen.²

Kendere af det danske uddannelsessystem vil vide, at afgangsbrevet fra den lærde skole før midten af 1800-tallet var faktisk en udtalelse. Når eleven – disciplen – havde opnået en vis grad af modenhed og kvantum af kundskaber, blev han af skolens rektor forsynet med et ”testimonium academicum”,³ som han rejste til universitetet med. Tidligt var det en fast regel, som dog først blev fastslået ved en fundats fra 1569, at testimoniet skulle fortælle om såvel kandidatens studier som livsførelse (”testimonium vitæ et eruditionis”). På den tid havde man ikke eksamensbeviser, og det var derfor nødvendigt, at der forelå en udtalelse om dimittendens kundskabsstandpunkt og modenhedsgrad, så han kunne blive indskrevet i universitets matrikel (elevfortegnelse). Denne skik blev fastholdt – også efter at man i 1621 havde indført en særlig adgangseksamen ved universitetet. Her blev han så eksamineret til studentereksamen, examen artium. I en peri-

1 Tak til Mogens Poulsen, Slagelse Arkiverne, for affotografering af illustrationer.

2 Zibrandsen 2015, Leth Andersen 2015 og Hjortdal 2015.

3 Kornerup 1947: 395f.

ode kunne rektorer, der sendte en umoden discipel til universitetet mulkteres, så de skulle betale 20 rigsdaler til universitetets kasse, og man kunne ligeledes mulktere dem, når testimoniet ikke indeholdt de foreskrevne detaljerede oplysninger om disciplen. Også privatpersoner kunne dimittere elever til universitetet. Første gang der fandt privat dimission sted var i 1629.⁴ Historiens mest kendte eksempel på en privatdimitteret person er H.C. Andersen, som efter at have frekventeret de lærde skoler i Slagelse og Helsingør blev dimitteret privat.⁵ For at der imidlertid ikke skulle gå inflation i denne private virksomhed, var der i en periode den regel, at den, der dimitterede en kandidat, som ikke bestod den skriftlige eksamen, som straf skulle give et beløb til nærmeste skoles bibliotek. Skete det tre gange, mistede han skoleembedet og dimissionsretten.⁶ Testimonierne var altid skrevet på latin.⁷

Lad os indledningsvis se på et testimonium forfattet af N.P. Schandorph, der som 24-årig i 1620 blev rektor i Slagelse, men kun beholdt dette embede i et halvt år.⁸ Testimoniet skrev han senere som rektor i Viborg. Da han skulle dimittere disciplen Søren Hansen, nægtede han ham i første omgang et testimonium, men gav sig dog senere og skrev (oversat og sat med nutid typografi):

”Han deltog i øvelserne i otte dage, men derefter kun uregelmæssigt. Omtrent midt i august var jeg i offentlige forretninger borte fra byen, og imidlertid yppede han kiv med en af mine hørere [dvs. menige lærere], og det såvel i private vinhuse som offentligt på gaden, og var endog bevæbnet. Ved min tilbagekomst ville han ikke underkaste sig min dom, uagtet han blev formanet af mig og sin fader, at han ej skulle stride mod sit eget bedste. Ikke desto mindre forlanger han testimonium academicum af mig, fordi han er ked af skolen. Jeg giver ham derfor testimonium så godt, jeg kan, fordi jeg har villet skille mig af med ham.”

Med et sådant testimonium i hånden ville disciplen næppe være blevet optaget på universitetet, hvad han åbenbart havde forudset, for allerede før han hav-

4 Matzen 1879: 119ff.

5 Andersen 1975: 79ff.

6 Paludan 1885: 13.

7 Testimonium betyder vidnesbyrd, og betegnelsen har også været anvendt, når der ved en persons død har været tale om en sammenskrivning af nogle opbyggelige tanker om den afdødes liv, sygdom inden dødsfaldet, en oversigt over personens levnedsløb og endelig en fremstilling af dødsårsagen. Jf. Ussing 1907.

8 Niels Peter Schandorph (1595-1645) blev dimitteret fra Herlufsholm Skole i 1616, tog baccalauregraden to år senere og var hører i Sorø i 1619. Efter den korte rektorperiode i Slagelse var han tre år i udlandet og blev rektor på Herlufsholm i 1624, magister året efter og sognepræst i Budolfi Kirke i Aalborg i 1626. Senere blev han sognepræst ved Vor Frue Kirke i København og stiftsprovst over Sjælland og dr.theol. Sidst blev han professor i teologi ved Københavns Universitet. Herskind 1990: 45 og Hundrup 1861: 4f.

de forladt Viborg, havde han forsynet sig med nogle stykker papir med skolens segl og skrev derpå anbefalinger både til sig selv og to venner, der havde mistet deres, der – som man måske kan gætte – kun havde ringe lighed med det originale testimonium. Alle tre blev uden videre optaget på universitetet, men da sagens rette sammenhæng senere kom til universitetsledelsens kendskab, fik de lov til at fortsætte deres studier mod dog at forpligte sig til at læse et par år længere end normalt.⁹

Mange testimonier kan læses i de lærde skolers jubilæumsskrifter¹⁰ og andre igen på internettet. Hvad de sidste angår, er de ikke altid oversat til dansk. I det følgende vil vi se på en række testimonier fra Slagelse lærde Skole, af hvilke de fleste først for nylig er oversat til dansk.

Testimonierne

1641

En af de mere kendte Slagelse-rektorer fra 1600-tallet var Hans Mikkelsen Ravn,¹¹ som i 1641 forfattede et testimonium til en åbenbart ikke særlig kvik elev:

”Denne Johannes, med tilnavnet Palæmon, har ført tre års uafbrudt krig mod vores videnskabelige studier, som han ikke velvilligt eller som en nåde er blevet frigivet fra. Men han opnåede sin tåbelige frihed ved flugt og ved stædigt at ønske det. Han er nu om-sider vendt tilbage efter adskillige anmodninger. Han har sagt, at han vil være stedfortræder for en eller anden diakon. Jeg derimod mener helt bestemt, at han ikke kommer nærmere til sandheden end djævelen til korset.

Lad det nu være: Lad ham gå, lad ham have det godt, lad ham leve med hvem han vil, og lad ham gøre hvad han vil – jeg kæmper ikke imod. Bare jeg i det mindste har vist følgende: Pas på, læser, at denne her elev, en anden eller en kommende elev ikke bilder dig noget på ærmet – se bare Palæmon.

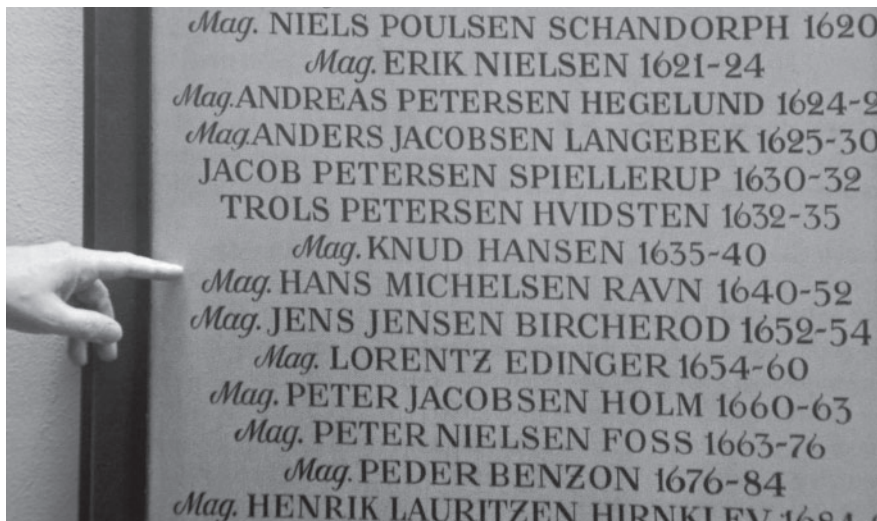
Det skrev jeg i Slagelse på Johannes Døbers dag i året 1641.”¹²

9 Riis Larsen 1977: 7f. Se også Jørgensen 1960: 28ff.

10 Se f.eks. Kornerup 1947: 395ff.

11 Hans Mikkelsen Ravn (1610-63). Efter at have bestået teologisk attestats (embedseksamen) ved København Universitet blev han hører ved Herlufsholm. Rektor i Slagelse 1640-52 og derefter sognepræst i Ørsløv-Bjerre. Han er især kendt for Heptachordum danicum fra 1646, som var et af de første musikteoretiske arbejder herhjemme. Hundrup 1861: 9.

12 Rørdam 1866: 565f. Som overskrift til de på latin skrevet testimonium har Rørdam skrevet: ””Et Testimonium af Ravn for en slet Discipel”. Testimoniet er i 2006 oversat af Marianne Randrup Bay og Birgit Yttrup i Randrup Bay, Yttrup og Riis Larsen 2006: 21f.

På rektortavlen på Slagelse Gymnasium optræder Hans Mikkelsen Ravn, og vi kan se, at hans rektorperiode var længere end de flestes i 1600-tallet. Mange rektorer fik ligesom Ravn efter få års pædagogisk virke et bedre lønnet og mere anset embede som sognepræst.

1676

I Rigsarkivet opbevares to håndskrevne dokumenter i privatarkiv nr. 694 for Hans Gottfriedsen. Det ene er hans udnævnelse til embedet som degn i Raklev ved Kalundborg med Christian 5.s underskrift og segl dateret 23. februar 1686; det andet er hans testimonium fra Slagelse lærde Skole fra 1676. Den 24. juli dette år dimitterede skolens rektor i årene 1676-84 Peder Benzon¹³ seks personer, heriblandt Johannes Theofredi Langlandus, som Hans Gottfriedsens latinske navn var.

Testimoniet har indledningsvis et højtideligt sprog. Det forekommer ret specielt, at den forholdsvis nyudnævnte rektor skrev ét testimonium til flere dimittender.¹⁴ Vi læser her flere ting om deres faglige kundskaber. De har således gjort gode fremskridt i sprogfagene latin, græsk og hebraisk. Herudover har de dyrket ”logisk stringens og litterær dannelse, så de kan blive kendt for at gøre indtryk med gode kundskaber på begge områder.” I testimoniet hedder det:

”Magnifico Regiae Academiae Havniensis Rectori Amplissimo
Professorio ordini salutem cultum et observantiam...”

13 Peder Benzon (?-1684) blev dimitteret fra Slagelse lærde Skole i 1669. Var hører ved Vor Frue Skole i København og blev i 1676 ”forflyttet” til rektoratet i Slagelse. Året efter erhvervede han magistergraden. Hundrup 1861: 12.

14 Der nævnes fem personer i testimoniet, men hos Hundrup 1862: 21 nævnes – ligesom i universitetsmatriklen – også en Peter Sørensen Winther.

Testimoniet blev i 1991 oversat af lektor Birgit Skov.¹⁵ Herunder gengives hele den danske tekst:

”Til den højærede professor og øverste rektor for det kongelige københavnske universitet sender jeg min ærbødige og underdanige hilsen

Den plante, som ustandselig flyttes, trives ikke, og den mad, som kastes op, så snart den er spist, gavner ikke og når ikke ud i kroppen, og det sår, som behandles med utallige medikamenter, bliver ikke til et ar. Således kan heller ikke de, som farer gennem skolerne og med endnu ikke udvoksede fjer forsøger at nå højere mål, håbe på noget godt levnedsløb, men de vil snarere med Ikaros styrte på hovedet i det grumme og berygtede hav og drukne ynkeligt. Men man ville ikke kunne rette anklage for en sådan letsindighed mod disse dygtige elever, der i dag som kandidater til det berømmelige universitet henvender sig for at bede om det kongelige universitets anerkendelse: Christiernus Petri Lindelosus, Laurentius Vendotinus, Canutus Petri Corvinus, Johannes Theofredi Langlandus, Daniel Andreae Thorning, som alle er uden bekymret vankelmødighed, uden fordærvet sjælelig ustadighed og fri for enhver mistanke om manglende mådehold. De har gennemført den seksårige skolegang i Slagelse så redeligt, at de i lige så høj grad har vundet velvilje hos dem, som de har vist deres ærlige hjerters stræben, som kærlig gunst hos deres rektor, under hvis vejledende hånd de har gjort så gode fremskridt i sprogfagene latin, græsk og hebraisk, at I tydeligt vil kunne mærke, at de har været elever af den ansete Marcus Petrus Fossius,¹⁶ en mand med enestående evner til at dygtiggøre ungdommen i teori og praksis. De ønsker nu inderligt at høre til blandt de rosværdige, de som lige er blevet berørt af den store moders ånd og skønhed. Når de nu af det her skrevne bliver kastet ud på dybet, vil de drage bort fra denne skoles umilde vejrlig til universitetets på alle måder mildere luft ivrige efter den friere lærdom, som findes hos jer.

På den højærværdige biskops velvillige befaling og ligeledes efter den højtansete rektor Marcus Petrus Fossius afgørelse sender jeg disse unge mennesker, som i al den tid, der har levet her, med deres naturlige begavelse er nået så vidt i dygtighed og i lige grad har dyrket logisk stringens og litterær dannelse, så de kan blive kendt

15 Skov og Riis Larsen 1991: 6f. Her er såvel den oprindelige tekst på latin som den danske oversættelse trykt.

16 Peder Nielsen Foss (1631-98) var Benzons forgænger som rektor i Slagelse i årene 1663-76. Herefter fungerede han som rektor i København. Jf. Herskind 1990: 22 og 38.

for og gøre indtryk med gode kundskaber på begge områder, – disse unge mennesker sender jeg beredvilligt fra min favn til universitetet, for at de kan lære, hvad de yderligere skal gøre og ved at lære kan afslutte uddannelsen på lykkelig vis. Jeg følger dem derfor med al mulig hengiven anbefaling, for at I, højtærede dommere, i jeres kreds kan give dem den plads, de fortjener for deres dygtighed, ligesom I på enestående måde viste mig kærlig forståelse, da jeg var studerende ved universitetet. Men hvis der er nogen af dem, hvis kunnen ikke på ethvert punkt slår til, for ikke at tale om, at sammenhængen helt glipper, så beder jeg om, at I viser skånsomhed og snarere anvender overbærenhedens olie end dadelens eddike, for at de ikke helt skal fortvivle over at have spildt deres fædres anstrengelser og opgive alt. Gid himlen må være dem nådig. Giv dem, højtærede dommere i sagen, en fælles dom.”

1782

Dette år blev Jens Baggesen dimitteret af rektor Peder Wøldike.¹⁷ Det til dansk oversatte testimonium er optrykt i August Baggesens biografi.¹⁸ Der er sandsynligvis tale om tre større uddrag af det oprindelige. Vi bemærker, at den højtidelige indledning, Peder Benzon anvendte godt 100 år tidligere, her er fraværende/ude-ladt i oversættelsen.¹⁹ Til gengæld læser vi en del om dimittendens faglige kundskaber. Vi læser om hans ”skjønne Skrift” og om, at han har vist talent for såvel tegnekunst som musik. Vi får tillige at vide, at han var ”opflammet af Læselyst” og hurtigt læste de danske bøger, han kunne få fat i. Og da skolen fik en lærer i fransk, tilegnede han sig snart dette sprog. Det tyske sprog blev han ”ved egen Flid” fortrolig med. Herudover påpegede hans rektor, at Baggesen kunne forfatte ”de skønneste Vers”. Og selv om hans beskæftigen sig med at digte ”berøvede hans Skolelæsning mange Timer”, blev han alligevel anset for moden til at blive optaget på universitetet. Derimod synes en bedømmelse af hans kundskaber i det klassiske sprog helt at mangle her:

Denne endnu eksisterende bygning for foden af Skt. Mikkel's Kirke i Slagelse fungerede i årene 1616-1809 som skolebygning for Slagelse lærde Skole.

(Foto: Mogens Poulsen 2016).

17 Peder Wøldike (1741-1811) blev privat dimitteret i 1756 og tog baccalaureatet året efter. Var hører i København 1763 og tog to år senere magistergraden. Herskind 1990: 38 og Hundrup 1861: 18.

18 Baggesen 1843: 25f.

19 I teksten læser vi nemlig: at der i testimoniet ”forekomme følgende Yttringer”. Ibid.

”Det første Fortrin, hvorved dette unge Menneske anbefaler sig, er ved sin skjønne Skrift; ogsaa har han viist Talent for Tegnekunsten ved Tegninger, som ere fremkomne under Leg og barnlig Spøg, samt for Musiken, dog uden at have havt Leilighed til ordentligen at dyrke disse Kunster.

Opflammet af Læselyst, gennemgik han hurtigen alle de danske Bøger, han kunde erholde; siden, da han i Skolen havde faaet en Lærer i Fransk, tilegnede han sig snart dette Sprog, medens han ved egen Flid gjorde sig fortrolig med Tydsk. Og nu aabnede der sig en endnu langt videre Mark for hans umættelige Læselyst, idet han arbejdede sig igjennem de franske og tydske Skribenteres Værker; og under denne Beskjæftigelse, især ved Læsning af Digtere og andre ved en ziirlig Stiil udmærkede Forfattere, vakttes i Ynglingens Bryst hiin hellige Lue, som flammer i Digternes Hjerter. Han gjorde selv Forsøg, vandt først sig eget, siden Andres Bifald, og bragte det snart saavidt, at han uden Møie forfattede de skønneste Vers, og det baade af muntert og alvorligt Indhold. Omendskjøndt imidlertid alt dette berøvede hans Skolelæsning mange Timer, der vistnok kunde have været ham til stor Hæder og Gavn, naar han havde anvendt dem til Studeringer, saa har han dog drevet disse med saadant Held, at vi ansee ham moden til at optages i Eders Høiskole.

Efter at have omtalt dette, er det neppe fornødent enkeltviis at gennemgaae de Anlæg, hvormed Naturen saa rigeligen har begavet ham: hans Vittighed, Skarpsindighed, gode Smag og lykkelige Hukommelse. Kun dette have vi endnu at tilføie, at disse Aandsgaver ere et sikkert Værn og en sand Prydelse for hans Hjertes Reenhed og ædle Frimodighed – skjøndt han er overordentligt undseelig – og at der med disse forenes en brændende Sandhedskjærlighed og Had til al Forstillelse og sminket Dyd. Paa Grund heraf overgive vi denne ved Aand og Hjerter lige udmærkede Yngling til Eders faderlige Yndest, i hvilken han nok selv, som vi sikkert haabe, vil sætte sig fast, naar han har givet Eder Beviser for sin Fremgang i Studeringerne, og lagt for Dagen, at vi ikke af Forkjærlighed til ham have roest ham mere, end Sandheden tillod.”

1837

Hverken lærer- eller elevantallet var stort i 1830'erne i Slagelse. I skoleåret 1836/37 bestod lærerstaben foruden af rektor J.C. Quistgaard²⁰ af fem faste lærere. Her-

20 Jeppe Christensen Quistgaard (1781-1850) var degn i Skive og lærer for landsognet 1802. Privat dimitteret i 1803. Cand.theol. i 1810, adjunkt i Aarhus året efter og overlærer i Slagelse fra 1819. 1826-1838 var han rektor og derefter sognepræst i Ågerup. Herskind 1990: 38 og Hundrup 1861: 23f.

udover var der almindeligvis også nogle løst tilknyttede undervisere; således en stadsmusikus, der underviste i sang, en malermester, der tog sig af timerne i tegning, og en militærperson, der bestred undervisningen i gymnastik. Antallet af dimittender varierede, og var i 1835 således fire, i 1836 kun to og i 1838 hele syv. I 1837 dimitterede skolen seks elever til universitetet – og de bestod alle examen artium. Blandt de seks var den 19-årige Christian Frederik Herbst. Han blev født i Slagelse i 1818 som søn af generalkrigskommissær M.J.C. Herbst og hustruen Michelle Elisabeth Christiane v. Stibolt. Han blev i oktober 1827 elev i Slagelse lærde Skole, og efter også at have gået i skole i Sorø blev han i 1837 dimitteret fra Slagelse. Han studerede herefter jura og derefter nordisk arkæologi og har indskrevet sit navn i den danske museumsverden. Han var direktør for Rosenborgsamlingen og for Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, og han deltog i 1861 i udgravningen af Jellingehøjene. Han døde i 1911.²¹

Lad os se, hvad hans rektor skrev om ham i 1837, da han blev bedømt moden til at rejse til København for at tage sin examen artium. Der er ingen tvivl om, at Herbst generelt havde været en dygtig elev. Vi finder ikke noget om hans standpunkt i de enkelte fag, men vi får en række oplysninger, som kan synes irrelevante og overflødige. Vi læser, at hans moder åbenbart var enke, og at hun og de efterladte børn længe havde sørget over de afdøde fader, der havde været generalkrigskommissær. Vi læser, at moderen flyttede til Sorø efter ægtemandens død. Endvidere, at han af skolens kasse er blevet tildelt et beløb, og at skolen henlægger en del deraf med en given rente til hans fremtidige underhold.

Indledningen er som tidligere skrevet i et højtideligt og undertiden svulstigt sprog:

”Slagelse Skoles rektor Jeppe Christensen Qvistgaard hilser Københavns Universitets rektor og akademiske råd mange gange.

Efter at have taget de første skridt på de ædle videnskabers vej hos os og i ønsket om at blive optaget som fuldgyldig borger i litteraturens rige, dimitteres herved den unge Christian Frederik Herbst.

Af natur er han lærevillig, og på grund af sin utrættelige flid og sin særdeles hæderlige opførsel fortjener han at få jer, akademiske fædre, som lærere.

Christian Frederik Herbst er født den 7. april 1818 i København. Enken og de efterladte børn har allerede længe sørget over hans afdøde fader, den yderst ærværdige tidligere generalkrigskommissær Michael Johannes Christian Herbst.

Den unge Herbsts meget agtværdige moder har trods tyngende, ja, trange formueforhold svært ved at acceptere, at hendes søn gi-

21 Hundrup 1863: 130-33 og DBL bd. 6 (1980) s. 307.

ver afkald på den undervisning i videnskaberne, som faderen, da han var i live, havde sørget for, at sønnen fik.

Efter sin ægtemands død slog hun sig ned i Sorø, hvorfra hun kort efter flyttede.

Hun overlod derfor den 4. oktober 1831 sin søn, som i mellemtiden havde gået i skole på Sorø Akademi, til atter at blive undervist af os, hvis undervisning han allerede længe før faderens død havde nydt godt af i næsten et helt år.

Fra dette tidspunkt har han haft sin daglige gang hos os. På grund af sin iver glimrer han i den grad ved sine medfødte evner, at vi ikke nærer nogen tvivl ved at skønne ham egnet til at gå i gang med en akademisk borgers opgaver.

På grund af sin karakter, som er en litteraturdyrker værdig, har han altid i særlig grad udmærket sig hos os.

Af skolens kasse er han blevet tildelt 75 rigsdaler, af hvilke skolen henlægger de 26 med renter til 8 % p.a. til hans fremtidige underhold under studiet.

Vi anbefaler jer hermed på det varmeste, højtstående fædre, omtalte unge mand, som vi håber vil hædre sit akademiske borgernavn, idet vi beder om, at han, efter at han i jeres nærværelse har aflagt bevis på sine kundskaber, tildeles det akademiske borgerskab. Endelig beder vi om, at han hjælpes på vej af jeres velvillige indstilling.”²²

*Slagelse lærde Skoles bygning i Bredegade fotograferet ca. 1902, kort før den blevet revet ned. Det var i denne bygning Christian Frederik Herbst og Carl Ludvig Frederik Jacob Magnus var disciple. Endvidere var det her, H.C. Andersen gik i årene 1822-26, og som han har skrevet om i *Mit livs eventyr*. Bygningen fungerede som skolebygning indtil 1852, hvor byens lærde skole blev nedlagt.*

1838

Året efter skrev hans efterfølger i rektorembetet C.W. Elberling²³ følgende testi-

22 Testimoniet, som befinder sig på Rigsarkivet, er i 1992 oversat af adjunkt Kirsten Holm Nielsen. Jf. Riis Larsen og Holm Nielsen 1992: 4f.

23 Carl Wilhelm Elberling (1800-1870) blev i 1819 dimitteret fra Metropolitanskolen og fik universitetets guldmedalje to år senere. I 1825 blev han cand.philol. og tre år senere magister. Han var

monium til en elev. I dette forekommer der især en besynderlig oplysning. Begge elevens forældre var jøder og bekendte sig til den mosaiske tro, hvilket også var naturligt for sønnen. Men i skolen var han blevet undervist ”om noget bedre”, og han blev således medlem af den kristne kirke.

”Højtærede og højlærde professorer. Gennem dette brev anbefaler jeg til Dem en udmærket ung mand, som ønsker sig optaget blandt Deres borgere.

Carl Ludvig Frederik Jacob Magnus.²⁴

Han er født her i byen den 20. november 1819 som søn af den agtværdige typograf Peter Magnus. Da denne bekender sig til den mosaiske tro, så fulgte sønnen, som rimeligt var, sin fader heri, indtil han efter blandt os at være undervist om noget bedre den 12. juni 1836 blev medlem af den kristne kirke. Hos os blev han imidlertid optaget i oktober måned 1829 og anbragt i yngste klasse. Derfra rykkede han gradvis op i de højere klasser, og da han nu efter at have gået ti år hos os stræber mod højere mål, er det hans ønske at blive godkendt af Dem, højtærede og højlærde professorer, og ved Deres gunst at blive hædret med det akademiske borgerskab.

Så længe han færdedes hos os, var der ingen af lærerne, der ikke anerkendte hans udmærkede evner, men de beklagede sig ikke så sjældent over, at han ikke, som han burde, udnyttede sine anlæg, men med en vis sorgløshed lod sin fortrinlige naturbegavelse ligge brak. Men hvad han forsømte som dreng, har han som ung mand søgt at indhente, og i løbet af de to sidste år har han lagt sig efter studierne med en sådan interesse, at jeg ikke tvivler om, at såfremt han fortsætter på den måde, vil han støttende sig til Deres undervisning, højtærede og højlærde professorer, gøre særdeles prisværdige fremskridt i de videnskabelige studier.

Derfor – og gid det må være til lykke og fremgang – anbefaler jeg Dem, højtærede og højlærde professorer, indtrængende denne unge mand, som er mig meget kær, med al den ærbødighed, jeg skylder Dem, og det er mit inderlige ønske, at De vil omfatte ham med en velvilje, som jeg føler mig forvisset om, at han vil vise sig at fortjene.

overlærer i Slagelse fra 1830 og rektor sammesteds 1838-51. I årene 1851-63 var han rektor for Roskilde Katedralskole. Herskind 1990: 34 og 38.

24 Eleven var født i 1819 og blev optaget i Slagelse lærde Skole i 1829. I 1858 fik han kgl. bevilling på i forening med sin stedmoder at fortsætte det af hende alene drevne bogtrykkeri i byen. Han afhændede det ti år senere, ”idet han ikke brød sig om den konkurrence, Sorø Amtstidende fik i Slagelseposten”. Herefter flyttede han til København, hvor han døde i 1905. Pedersen 1974: 28f.

Af skolens kasse er der tildelt ham 20 rigsdaler, hvoraf han har fået udbetalt 13 rdl. og 32 skilling; til indledningen af universitetslivet har han udsigt til en støtte på 6 rdl. og 64 skilling.

Slagelse den 21. september 1838

Carl Vilh. Elberling, mag.art.²⁵

Børge Riis Larsen (f. 1945) er cand.scient. & art. i kemi, fysik og pædagogik fra Københavns Universitet og har den pædagogiske ph.d.-grad fra Danmarks Lærerhøjskole. Underviste 1973-2014 på Slagelse Gymnasium. Medredaktør af Uddannelseshistorie fra 1998. Forfatterskabet omfatter artikler og bøger om især naturvidenskabernes undervisningshistorie og pædagogik, forskerbioografier samt lærebøger til gymnasiet og HF.

Litteratur

- Andersen, H. (2015), Bedøm ikke eleverne kun på snittet. I: *Politiken* 22. februar 2015, 2. sektion, s. 11.
- Andersen, H.C. (1975), *Mit livs eventyr I*. Rev. tekstudg. ved H. Topsøe-Jensen. Kbh.: Gyldendal.
- Bagesen, A. (1843), *Jens Bagesens Biographie*. Bd. 1. Kbh.: C.A. Reitzel.
- Herskind, A. (1990), *Series rectorum. Danske rektorer ved gymnasier og kurser siden reformationen*. Gymnasieskolernes Lærerforening 1890-1990. 2. udg. Kbh.: Gymnasieskolernes Lærerforening.
- Hjortdal, M. (2015), Godt nyt til flittige tumber. I: *Politiken*, 1. marts 2015, 2. sektion, s. 7.
- Hundrup, F.E. (1861), *Lærerstanden ved Slagelse lærde Skole*. Roskilde: H.A. Müller.
- Hundrup, F.E. (1862), *Biographiske Efterretninger om de fra Slagelse lærde Skole til Universitetet dimitterede Disciple efter trykte og utrykte Kilder*. Roskilde: H.A. Müller.
- Jørgensen, C.E. (1960), *Viborg Katedralskoles historie*. Viborg: Backhausen.
- Kornerup, B. (1947), *Ribe Katedralskoles Historie. Studier over 800 Aars dansk Skolehistorie*. Bd. I. Kbh.: Gyldendal.
- Matzen, H. (1879), *Kjøbenhavns Universitets Retshistorie 1479-1879*. 2. Del. Kbh.: Schultz.
- Paludan, J. (1885), *Det høiere Skolevæsen i Danmark, Norge og Sverig. En sammenlignende historisk Fremstilling*. Kbh.: Prior.
- Randrup Bay, M., B. Yttrup og B. Riis Larsen (2006), Et renæssancetestimonium fra Slagelse. I: *Årsskrift fra Slagelse Gymnasium & HF-kursus*, s. 21-22.
- Riis Larsen, B. (1977), *Træk af Slagelse Gymnasiums historie*. Slagelse: Slagelse Gymnasium.
- Riis Larsen, B. og Holm Nielsen, K. (1992), Et testimonium fra 1837. I: *Årsskrift fra Slagelse Gymnasium & HF-kursus*, 4-5.
- Rørdam, H.F. (1866), Hans Mikkelsen Ravn: Et Bidrag til den danske Literaturhistorie i 17de Aarhundrede. I: *Historisk Tidsskrift*, III rk., bd. 4, s. 495-584.
- Skov, B. og B. Riis Larsen (1991), Et testimonium fra 1676. I: *Årsskrift fra Slagelse Gymnasium & HF-kursus*, s. 6-7.
- Tønnes Pedersen, K. (1974), *Peter Magnus – bogtrykker i Slagelse 1814-56*. Kbh.: Danmarks Biblioteksskole.
- Ussing, H. (1907), Nogle gamle "Testimonier". I: *Vejle Amts Aarbøger 1907*, s. 202-25.
- Zibrandtsen, M. m.fl. (2015), Sluk for de skrantende højtalere. I: *Weekendavisen* nr. 7, 13, februar 2015, 1. sektion, s. 15.

25 Dette testimonium blev i 1977 oversat af adjunkt Birgit Skov. Riis Larsen 1977: 14.